گزارش خبری

معافیت صنایع غذایی و دارویی از محدودیت گاز

در شرایطی که محدودیت تأمین گاز به یکی از چالش‌های جدی واحدهای تولیدی تبدیل شده، صنایع غذایی و دارویی به‌دلیل ارتباط مستقیم با سلامت و امنیت غذایی جامعه، نیازمند توجه ویژه در سیاست‌گذاری‌های حوزه انرژی هستند. قطع یا محدودیت گاز در این صنایع، تنها به کاهش ظرفیت تولید و افزایش هزینه‌های عملیاتی منجر نمی‌شود، بلکه می‌تواند زنجیره تأمین کالاهای ضروری را نیز با اختلال مواجه کند. در صنایع غذایی، توقف خطوط تولید ممکن است به فساد مواد اولیه، از بین رفتن محصولات نیمه‌ساخته و افزایش ضایعات منجر شود. در صنایع دارویی نیز استمرار فعالیت تجهیزات، فرآیندهای حساس تولید و شرایط استاندارد نگهداری محصولات اهمیت بالایی دارد. از این منظر، قرار گرفتن این صنایع در اولویت تأمین انرژی باید به‌عنوان بخشی از سیاست حفظ امنیت غذایی و سلامت عمومی مورد توجه قرار گیرد. معافیت این واحدها از قطع گاز یا دست‌کم تعیین سهمیه‌ای مطمئن و پایدار، می‌تواند از توقف تولید، افزایش هزینه تمام‌شده و کمبود احتمالی کالاهای ضروری جلوگیری کند. مدیریت ناترازی انرژی نباید به قیمت آسیب دیدن زنجیره تولید کالاهای حیاتی تمام شود.

دبیرکل خانه صنعت، معدن و تجارت ایران با اشاره به اینکه به دلیل مشکلات فنی، قطعی انرژی بیشتر متوجه بخش صنعتی خواهد شد، گفت: به علت استراتژیک بودن صنایع دارویی و غذایی پیشنهاد داریم که در فصل سرما و افزایش فشار مصرف انرژی در بخش خانگی، صنایع غذایی و دارویی در اولویت آخر قطعی گاز قرار بگیرند.

آرمان خالقی در گفت‌وگو با ایسنا، با اشاره به وضعیت تامین گاز در آستانه فصل سرما اظهار کرد: با توجه به اینکه برودت هوا هنوز به اوج خود نرسیده، مصرف انرژی در کشور به میزانی افزایش نیافته که کمبود تولید گاز خود را به شکل بحرانی نشان دهد؛ از این‌رو فعلا برآورد دقیقی از نحوه و گستره اعمال قطعی‌ها در دست نیست. از نظر فنی قطع گاز مناطق مسکونی در شهرها تقریبا غیرممکن یا بسیار دشوار است؛ بنابراین محدودیت‌ها طبق روال به سمت تولیدکنندگان صنعتی و مصرف‌کنندگان غیرمسکونی سوق پیدا می‌کند که در این زمینه اولویت‌بندی اعمال خواهد شد و صنایع پرمصرف و غیرضروری‌تر در رده‌های نخست محدودیت قرار می‌گیرند.

دبیرکل خانه صمت تصریح کرد: هرچند از خروجی نهایی تصمیمات و برنامه‌ریزی نهادهای متولی اطلاع دقیقی نداریم، اما خانه صمت چند ماه قبل پیشنهاد مشخص خود را ارائه کرده و خواستار آن شد که صنایع غذایی و دارویی و زنجیره تامین آن‌ها از قطعی گاز معاف شوند و محدودیت‌ها به شکل لایه‌به‌لایه برای سایر صنایع اعمال شود؛ همچنین پیرو اظهارات رئیس جمهوری درباره اولویت داشتن تامین گاز صنایع برای حمایت از تولید، پیشنهاد داده‌ایم دولت برای جبران کسری گاز صنعت، بخش‌ها و دستگاه‌های اداری غیرضروری خود را به تعطیلی بکشاند تا انرژی بیشتری در اختیار تولید قرار گیرد. خالقی در رابطه با وضعیت تامین برق صنایع نیز تصریح کرد: در بخش برق، بر خلاف شرایط تابستان، تا این لحظه گزارش برنامه‌ریزی‌شده‌ای از اعمال قطعی ویژه برای صنایع دریافت نشده و محدودیت منظم سراسری در شبکه صنعتی گزارش نشده است. وی در ادامه با تاکید بر لزوم تدوین راهکارهای ریشه‌ای برای مدیریت ناترازی انرژی در فصول سرد و گرم سال خاطرنشان کرد: توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و حرکت به سوی برق سبز برای کاهش بار نیروگاه‌های حرارتی و مصرف سوخت فسیلی ضرورتی جدی است؛ اما راهکار فوری‌تر و اساسی‌تر، بهینه‌سازی مصرف با اصلاح ساختارها و خطوط تولید است. در این زمینه سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا) از سوی وزارت نیرو و شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت از جانب وزارت نفت باید برنامه‌های مشخص حمایتی، مشاوره‌ای و مدیریتی داشته باشند؛ به این صورت که ممیزی انرژی انجام داده، نقاط قابل اصلاح را شناسایی کنند و با اعطای تسهیلات و مشوق‌ها، واحدهای صنعتی را به سمت ارتقا یا تعویض تجهیزات فرسوده نظیر الکتروموتورها سوق دهند. خالقی تاکید کرد: علاوه بر بخش صنعت، بهینه‌سازی و بازمهندسی مصرف در بخش خانگی نیز اجتناب‌ناپذیر است. تجهیزات مصرف‌کننده انرژی اعم از بخاری‌ها، اجاق‌گازها، یخچال‌ها، لوازم خانگی و حتی ماشین‌آلات صنعتی نیازمند ارتقای استانداردهای مصرف انرژی و بازطراحی هستند تا بازدهی آن‌ها افزایش یابد که تحقق این امر نیازمند هدف‌گذاری دقیق، تخصیص بودجه و در نظر گرفتن مشوق‌های مالی و فنی است تا بتوان گامی جدی در مسیر کنترل مصرف انرژی برداشت.

صنعت لوازم خانگی زیر ذره‌بین صمت

مردم قربانی حمایت بی‌رقابت نشوند

شهناز صفایی
editor@smtnews.ir

افزایش نرخ لوازم خانگی را نمی‌توان صرفا به تصمیم تولیدکنندگان برای بالا بردن نرخ محصولات نسبت داد؛ پشت برچسب‌های قیمتی جدید، مجموعه‌ای از هزینه‌های فزاینده قرار دارد که از تامین مواد اولیه و قطعات تا دستمزد نیروی انسانی و حمل‌ونقل را دربرمی‌گیرد. صنعت لوازم خانگی در سال‌های اخیر تلاش کرده با توسعه ظرفیت‌های داخلی و افزایش سهم ساخت داخل، وابستگی خود به واردات را کاهش دهد، اما نوسانات ارزی و تغییر نرخ نهاده‌های تولید همچنان بر عملکرد این صنعت سایه انداخته است. در چنین شرایطی، حتی تولیدکنندگانی که بخش قابل توجهی از نیاز خود را از بازار داخلی تامین می‌کنند، از افزایش هزینه‌ها در امان نیستند. صمت در این گزارش نگاهی دارد به بازار و صنعت لوازم خانگی که در ادامه می‌خوانید.

جهش هزینه‌های تولید لوازم خانگی را گران کرد

نسرین اوجاقی، دبیرکل انجمن صنایع لوازم خانگی ایران در تشریح عوامل موثر بر افزایش نرخ محصولات این صنعت به صمت گفت: مواد اولیه، نرخ ارز، حقوق و دستمزد، هزینه سوخت و حمل‌ونقل، همگی در شکل‌گیری نرخ تمام‌شده نقش دارند و نمی‌توان سهم هیچ‌یک را در محاسبات نادیده گرفت. وی با استناد به گزارش‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت و اطلاعات بورس کالا، به تغییرات قابل توجه نرخ نهاده‌های تولید اشاره کرد و دراین‌باره افزود: تغییرات در این بخش‌ها نشان می‌دهد فشار هزینه‌ای بر تولید لوازم خانگی تنها به بخش محدودی از زنجیره تامین مربوط نیست و طیف گسترده‌ای از مواد مورداستفاده در ساخت محصولات را درگیر کرده است. از سوی دیگر، افزایش حقوق و دستمزد، هزینه انرژی و سایر مخارج جاری کارخانه‌ها نیز به این مجموعه اضافه شده و محاسبه نرخ نهایی را با شرایط متفاوتی نسبت به سال گذشته روبه‌رو کرده است.

دبیرکل انجمن صنایع لوازم خانگی ایران افزایش هزینه تامین قطعات خارجی را یکی دیگر از عوامل موثر بر نرخ محصولات دانست و در این‌باره گفت: بخشی از قطعات موردنیاز تولیدکنندگان همچنان از خارج کشور تامین می‌شود و تغییرات نرخ ارز، هزینه خرید و واردات این اقلام را مستقیما افزایش می‌دهد. در کنار این موضوع، محدودیت‌های ایجادشده در حمل‌ونقل دریایی نیز هزینه‌های لجستیکی را بالا برده است؛ به‌طوری‌که به گفته وی هزینه حمل‌ونقل در پی این محدودیت‌ها بیش از ۲۸۳ درصد افزایش پیدا کرده است. مجموعه این عوامل، فاصله میان هزینه تولید و توان قیمت‌پذیری بازار را بیشتر کرده است.

■ بازار کشش افزایش نرخ ندارد

وی ادامه داد: با وجود رشد هزینه‌های تولید، افزایش نرخ محصولات برای تولیدکنندگان تصمیمی ساده و بدون پیامد نیست. بازار لوازم خانگی به‌شدت با قدرت خرید خانوارها ارتباط دارد و هرگونه تغییر در قیمت‌ها می‌تواند بر میزان تقاضا و فروش شرکت‌ها اثر بگذارد. در شرایطی که هزینه‌های زندگی افزایش یافته و خرید کالاهای بادوام برای بخش قابل توجهی از خانوارها به تصمیمی دشوار تبدیل شده، تولیدکنندگان نیز ناچارند میان جبران هزینه‌ها و حفظ مشتریان تعادل برقرار کنند.

اوجاقی درباره نحوه تعیین نرخ محصولات نیز گفت: مبنای قیمت‌گذاری، آنالیز هزینه‌ها و بررسی ساختار نرخ تمام‌شده است. بر همین اساس، شرکت‌ها متناسب با تغییر هزینه‌های تولید، نرخ محصولات خود را به‌روزرسانی می‌کنند و پس از تحولات اخیر نیز مطابق دستورالعمل‌های مربوط به قیمت‌گذاری، نرخ‌های جدید را به سازمان‌های ذی‌ربط اعلام کرده‌اند. با این حال، آنچه در شرایط فعلی اهمیت دارد، محدودیت قدرت خرید مصرف‌کنندگان است. به گفته دبیرکل انجمن صنایع لوازم خانگی ایران، کاهش توان مالی خانوارها باعث شده تولیدکنندگان تا حد امکان از افزایش نرخ فراتر از هزینه‌های واقعی خودداری کنند و محصولات را در محدوده سربه‌سر قیمت‌گذاری کنند.

دبیرکل انجمن صنایع لوازم خانگی ایران در ادامه اظهار کرد: این وضعیت صنعت را در موقعیت دشواری قرار داده است؛ از یک طرف، ادامه تولید با مواد اولیه، قطعات و خدمات گران‌تر نیازمند منابع مالی بیشتری است و از طرف دیگر، انتقال کامل این افزایش هزینه‌ها به نرخ نهایی می‌تواند تقاضای بازار را بیش از گذشته تحت فشار قرار دهد. بنابراین تولیدکننده با دو مطالبه همزمان مواجه است؛ حفظ جریان تولید و جلوگیری از افزایش قیمتی که مصرف‌کننده توان پرداخت آن را ندارد.

■ داخلی‌سازی ۷۰ درصدی؛ چرا تولید داخل از ارز تاثیر می‌گیرد؟

یکی از پرسش‌های مهم درباره افزایش نرخ لوازم خانگی، تاثیرپذیری مواد اولیه داخلی از نوسانات ارزی است. در شرایطی که بخش‌هایی از زنجیره فولاد و پتروشیمی کشور در داخل فعالیت می‌کنند، انتظار می‌رود تولیدکنندگان لوازم خانگی بتوانند مواد موردنیاز خود را با ثبات بیشتری تامین کنند؛ اما واقعیت بازار نشان می‌دهد داخلی بودن یک نهاده لزوما به معنای مصون ماندن نرخ آن از تحولات ارزی نیست. اوجاقی در پاسخ به این موضوع گفت: نرخ محصول نهایی به مجموعه هزینه‌های زنجیره تولید وابسته است و افزایش نرخ ورق‌های فولادی، مواد پتروشیمی و سایر نهاده‌ها، به‌طور مستقیم بر نرخ تمام‌شده اثر می‌گذارد. او همچنین با اشاره به سازوکار قیمت‌گذاری در بورس کالا، معتقد است باید بررسی شود که چرا در برخی مقاطع، نرخ بعضی مواد اولیه تولید داخل حتی از نمونه‌های خارجی بالاتر قرار می‌گیرد. این مسئله از آن جهت اهمیت دارد که توسعه داخلی‌سازی زمانی می‌تواند به کاهش هزینه و تقویت رقابت‌پذیری منجر شود که مواد اولیه داخلی نیز با نرخ و شرایط قابل رقابت در اختیار تولیدکننده قرار گیرد. در غیر این صورت، افزایش سهم ساخت داخل به‌تنهایی نمی‌تواند مانع انتقال شوک‌های قیمتی به بخش تولید شود. بر اساس گزارش وزارت صمت که اوجاقی به آن استناد می‌کند، در مجموع حدود ۷۰ درصد تولید لوازم خانگی کشور داخلی‌سازی شده و در برخی گروه‌های کالایی این میزان به ۱۰۰ درصد رسیده است. این آمار از پیشرفت قابل توجه صنعت در توسعه توان تولید داخلی حکایت دارد، اما همچنان بخشی از مواد اولیه و قطعات موردنیاز از خارج کشور تامین می‌شود. همین وابستگی باقی‌مانده، صنعت را در برابر محدودیت‌های وارداتی، دشواری تخصیص ارز و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل آسیب‌پذیر نگه داشته است.

در چنین شرایطی، حفظ سطح تولید به مدیریت منابع و دسترسی مستمر به نهاده‌ها وابسته شده است. دبیرکل انجمن صنایع لوازم خانگی ایران گفت: شرکت‌ها درحال‌حاضر تلاش می‌کنند محدودیت‌های تامین به اختلال در بازار منجر نشود. برای عبور از این وضعیت، تولیدکنندگان از موجودی انبارها استفاده می‌کنند و در مواردی نیز به سراغ مسیرهای دشوارتر و پرهزینه‌تر برای تامین مواد اولیه و قطعات می‌روند. این راهکارها اگرچه می‌تواند در کوتاه‌مدت مانع توقف خطوط تولید و کمبود کالا در بازار شود، اما تداوم آن بدون تردید هزینه‌های بیشتری را به بنگاه‌ها تحمیل می‌کند. از این منظر، مسئله صنعت لوازم خانگی تنها افزایش نرخ محصولات نیست؛ بلکه پایداری زنجیره تامین، دسترسی به مواد اولیه با نرخ رقابتی و امکان تامین قطعات در شرایط محدودیت ارزی و حمل‌ونقلی نیز به چالش‌های جدی تولید تبدیل شده‌اند. صنعتی که توانسته بخش بزرگی از نیاز بازار را با اتکا به ظرفیت‌های داخلی پاسخ دهد، برای حفظ این دستاورد به ثبات بیشتر در تامین نهاده‌ها و کاهش هزینه‌های تحمیلی زنجیره تولید نیاز دارد.

با وجود رشد هزینه‌های تولید لوازم خانگی، افزایش نرخ محصولات برای تولیدکنندگان تصمیمی ساده و بدون پیامد نیست

حمایت از تولید داخلی نباید به نرخ محرومیت مردم تمام شود

محمدمنان رئیسی، عضو کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی از زاویه دیگری به صنعت لوازم خانگی نگاه می‌کند. وی با انتقاد از وضعیت کیفیت لوازم خانگی داخلی، معتقد است تولیدکنندگان در سال‌های گذشته فرصت مناسبی برای ارتقای محصولات خود در اختیار داشتند، اما نتوانستند انتظارات مصرف‌کنندگان را به‌طور کامل برآورده کنند. به گفته وی، حمایت از تولید داخل زمانی معنا پیدا می‌کند که در کنار افزایش ظرفیت تولید، کیفیت محصولات نیز متناسب با نیاز و انتظار مردم ارتقا یابد.

■ فرصت حمایت از تولید به ارتقای کیفیت منجر نشد

رئیسی با اشاره به حمایت‌هایی که در دولت سیزدهم از تولیدکنندگان لوازم خانگی صورت گرفت، اظهار کرد: انتظار می‌رفت این فرصت به بهبود محسوس کیفیت محصولات داخلی منجر شود و تولیدکنندگان بتوانند کالاهایی در سطح انتظار مردم عرضه کنند، اما متأسفانه چنین اتفاقی نیفتاد. البته باید از تلاش‌های فعالان این صنعت قدردانی کرد، با این حال نمی‌توان از این واقعیت چشم‌پوشی کرد که در زمینه ارتقای کیفیت، فرصت قابل توجهی از دست رفت.

این نماینده مجلس با بیان اینکه حمایت از تولیدکنندگان باید با پاسخگویی آنها در برابر نیاز مصرف‌کنندگان همراه باشد، بر ضرورت توجه به کیفیت و کارآمدی محصولات داخلی تأکید داشت و در این زمینه گفت: صرف افزایش تیراژ تولید یا توسعه ظرفیت کارخانه‌ها نمی‌تواند معیار موفقیت یک صنعت باشد؛ بلکه رضایت مشتری و توان رقابت محصولات در بازار نیز باید در ارزیابی عملکرد تولیدکنندگان مورد توجه قرار گیرد.

■ واردات؛ راهی برای جلوگیری از محدود شدن انتخاب مردم

عضو کمیسیون عمران مجلس در پاسخ به این پرسش که چرا موضوع لوازم خانگی به اندازه صنعت خودرو در مجلس مورد توجه قرار نمی‌گیرد، به تفاوت ساختار این دو بازار اشاره کرد و گفت: مسئله اصلی در صنعت خودرو، انحصار شکل‌گرفته در این بازار است. زمانی که بخش عمده بازار در اختیار دو خودروساز قرار می‌گیرد و حتی ترکیب هیات‌مدیره یکی از شرکت‌ها از میان مجموعه‌های ذی‌نفع انتخاب می‌شود، زمینه بروز تعارض منافع فراهم خواهد شد.

به گفته رئیسی، در چنین شرایطی، مجموعه‌های ذی‌نفع می‌توانند در فرآیند قیمت‌گذاری، ایجاد محدودیت و کنار زدن رقبا نقش داشته باشند؛ وضعیتی که نتیجه آن در شرایط کنونی بازار خودرو قابل مشاهده است.

وی در واکنش به مطالبه مردم برای ورود مجلس به موضوع افزایش نرخ و کیفیت لوازم خانگی نیز اظهار کرد: این مسئله در حوزه تخصصی کمیسیون صنایع قرار دارد، اما اصل موضوع روشن است؛ اگر تولیدکنندگان داخلی با وجود ظرفیت‌ها و امکانات موجود قادر به تامین نیاز بازار نباشند، باید مسیر واردات تسهیل شود.

رئیسی در پایان تأکید کرد: اولویت باید با تولیدکننده داخلی باشد، اما این اولویت زمانی قابل دفاع است که تولیدکننده بتواند نیاز مردم را از نظر کیفیت و کمیت تأمین کند. در غیر این صورت، محدود کردن واردات به معنای محروم کردن مصرف‌کننده از حق انتخاب و دسترسی به کالای موردنیازش خواهد بود. بنابراین حمایت از تولید داخل نباید به مانعی برای رقابت و تامین منافع مردم تبدیل شود و تسهیل واردات در شرایطی که تولید داخلی پاسخگوی نیاز بازار نیست، ضرورتی جدی به شمار می‌رود.

حمایت از تولید داخل نباید به مانعی برای رقابت و تامین منافع مردم تبدیل شود

سخن پایانی

بازار لوازم خانگی امروز میان دو مطالبه جدی گرفتار شده است؛ تولیدکننده از افزایش هزینه‌های تولید می‌گوید و مصرف‌کننده از قیمت‌هایی که هر روز دسترسی به کالاهای بادوام را دشوارتر می‌کند. در این میان، داخلی‌سازی ۷۰ درصدی اگرچه دستاورد کوچکی نیست، اما زمانی ارزش واقعی خود را نشان می‌دهد که به کاهش هزینه‌ها، ارتقای کیفیت و رضایت مشتری منجر شود. نمی‌توان صرفا با تکیه بر آمار تولید داخل، انتظار داشت مصرف‌کننده همواره هزینه ناکارآمدی‌ها و ضعف رقابت را بپردازد. همان‌طور که افزایش نرخ ارز، مواد اولیه و حمل‌ونقل فشار واقعی بر تولیدکننده وارد می‌کند، کیفیت نامطلوب یا قیمت‌های غیررقابتی نیز نمی‌تواند با عنوان حمایت از تولید توجیه شود. حمایت از صنعت داخلی باید به معنای فراهم کردن شرایط رقابت، دسترسی به مواد اولیه با نرخ منطقی و الزام به ارتقای کیفیت باشد، نه ایجاد حاشیه امن برای تولیدکنندگان. در نهایت، معیار موفقیت صنعت لوازم خانگی نه فقط تعداد کالاهای تولیدشده و درصد داخلی‌سازی، بلکه توان خرید مردم و اطمینان آنها از کیفیت محصولی است که با هزینه‌ای سنگین تهیه می‌کنند.